

Յ Է Լ Ե Ք

ՄՈՒՍԱՎՎԷՐ

ՐԻՍԱԼԷՅԻ ԻԼՄԻՅԷ, ԷՏԷՊԻՅԷ, ՍԱՆԱԻՅԷ, ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԷ, ՀԻՔԵԱԵԷ ՎԷ
ՍԷՊԱՀԻՍԻ ՄԻԻՖԻՏԷՅԻ ՍԱԻՐԷ

Ս Է Ա Տ Է Թ Ի Ի Ն Ս Ա Ն Ի Յ Ի :

Տօգուգունճու նիւսխսհսն սեվարժ (սա. 152)

Պուրատաւ իճպար տէմէմիզլէ տա-
եազ , պէտզէպանլըզ , վէ աճը սէօզ
աննաշըլմամալը տըր , զիրա պու կիպի
շէյլէր չօճուզու եօլա կէթիրմէտիք-
տէն պաշգա , տահա պէտթէր ազտը-
րաճաղը , վէ ինթիհասը քիւսթախլըզ-
տա գարար գըլաճաղը միւ ճէրրէպտիր :

Պու իճպար , միւրատ էթտիյի միւ-
զիրը շէյլէրին , նաչար գալըպ վէ ու-
սանըպ տա , ագըպէթ իճրասընը թէճ-
վիզ էթմէմէք , վէ թալապ օլունան
պիր խուսուսու , ինատընտան նաչի
եափմամագ իսթէմէսինտէ , նէ իլէ
օլուր իսէ իճրա էթտիրիպ ինատընը
գըրմագ , վէ աղըտընա ֆէզասընա
տանանամետարագ քէյֆինի եէթիր-
մէք թարաֆընա կէթմէեիպ , էօյլէ
սըրալարտա ուսըւպու հաքիմանէ իլէ
մուամէլէ էթմէք , վէ սաիրէ վէ սա-
իրէ աննաշըլմալը տըր :

Շիմոիլիք ումումի օլարագ լեաղըմ
կէլէն մալիւմաթը պու գարարճա իթա
էտիպ , պունտան սօնրա միւնչապէն ,
պալեատա պէեան օլունան իւշ նէվի
մէտրէսէնին խուսուսի տէրսլէրինաէն ,
վէ միւտէրրիսանըն վաղաիֆ վէ ահ-
վալինտէն պահա օլունաճագ տըր :

Իմոի մէսէլէ օրաեա կէլմիշ տիր
քի , իլք մէտրէսէնին միւտէրրիսլէրի
օլան վալիտէյն , վաղիֆէլէրինի նէ
վէճհլէ հիւսնիւ իֆա էտէճէքլէր , վէ
չօճուգլարընըն թէրպիեէսինէ նէ սիւ-
րէթլէ պէտ էյլէեէճէքլէր տիր :

Պու պապտէ էն էվիլէ վալիտէյն ,
պիլմէլի տիր քի , քէնտիլէրի պիր
նօսեշ , վէ չօճուգլար տալի հէր գա-
լըպա տէօքիւլմէեէ միւսաիտ պալ
մումու կիպի տիր . պինաէն ալէյհ վա-
լիտէյն , էկէր չօճուզունուն հիւսնիւ
ախլեագ , վէ թէրպիեէեէ մալիք օլ-
մասընը արզուլէր իսէ , էվիլէ պէ էվ-
վէլ քէնտիլէրինին ախլեագ ու աթ-
վարընը թասհիհ էթմէլի տիր , չունքի
«Հայրն ինչ գործէ որդին նմին նման»

սէօղիւ տինճէ վէ իշիմճէ հիւքմիւ
գաթի թահթընտա տըր :

Պու սիրէթտէ աթալարըն չօծուգ-
լարընտան արդու էթտիքլէրի թէրպի-
նէնին, քէնտի հալ ու տիլեագլարընա
իմթիսալտան պաշլահաճաղը շիւպհէ-
սիդ օլտուզունտան, վալիտէյնէ իլք
էվիլէլ իւշ տիւրլիւ վաղիֆէ թէայեիւն
էտէր. պիրիսի տաթիլէն հիւսնիւ իպ-
րէթ կէօսթէրմէք, տիկէրի խարիճէն
կէօսթէրիլէճէք սուի իպրէթլէրտէն,
վէ թէհիլքէլէրտէն էսիրկէմէք, վէ
իւշիւնճիւսիւ, չօծուզուն թապիի ֆէ-
նալըղա օլան մէյլինի ուսլուպու հա-
քիմանէ իլէ գըրըպ, կէօսթէրիլէն
հիւսնիւ իպրէթլէրէ տավէթ էթմէք
տիր: Իշթէ պունլար իլէ, իւշ սընըֆա
թադսիմ էթտիլիմիդ չօծուգլարըն
հանկը ճինսի օլուր իտէ օլսուն, մու-
գատտէմէյի թէրպիլէլէրի թէէմին
գըլընմըշ օլուր, վէ պու պապտէ
կէօսթէրիլէճէք իպրէթ, վէ էտիլէճէք
սիւսանէթ, եազմա իլէ պիթէր շէյլէր
օլմանըպ, իճապաթըքէյֆիէթէ կէօ-
րէ, էտիլէճէք մուամէլէյի միւղթա-
ղիյէ պիհատտ վէ լաեուհա օլտու-
զունտան, քիւլլիսիւնիւ վալիտէյ-
նին թէտպիր, վէ տըրաեթթինէ պիլ
իհալէ, պուրատա պաշլըճալարընըն
գիքրի իլէ իթթիֆա օլունուր :

Պէշիքտէն դուրթուլան, վէ արթըդ
տիլէ չըգմատա պուլունան չօծուգլա-
րըն, պիր գարար վէ տօյմագսըդ հէր
շէյի պիլմէք, կէօրմէք, էշիթմէք, վէ
էլիլէ օլսաեըպ վէ աղընա կէօթիւր-
մէք ազմինտէ պուլունտուգլարընա
տըգգաթ էտէնլէր, լէքէսիդ վէ պէր-
րահ ֆիքիլլէրի խազնէսինի գուվիլ-
յի խամիսէ վնսէթասըյլա տօլտուր-
մագտա օլտուզունա շէքք ու շիւպ-

հէ էթմէեէճէքլէրի տէրքեար տըր :

Իմտի պիր չօծուզուն եէմէսի իշուն
մագարաթլը, վէ էլինտէ օյնամասը
իշուն թէհիլքէլի շէյլէր վէրիլմէքտէն
սագընըլմասընըն թապիի օլտուզու
կիպի, սիրէթի մանէվիլէտէ տաթի
ֆէնա շէյլէր կէօրմէքտէն, վէ ույ-
զունտուգ սէօղլէր վէ սէսլէր էշիթ-
մէքտէն հաղէր գըլմալը, վէ «Չօծուգ
տուր տահա աղլը էրմէղ, վէ պիլմէղ»
տէեու իշթիւսաթսըգճա պուլունմա-
մալը տըր :

Ձիրա պիր շէյ պիլմէղ, վէ աղլը
էրմէղ տէնիլէն չօծուզուն իլք գալը-
պը իշթէ օ շէյլէր օլմագտա, վէ ի-
լէրիտէ տալ պուտագ բէյտա էթմէք
իւղրէ, իլէրիսինէ օ թօսուլար սա-
չըլմագտա օլտուզու ինքեար գապուլ
էթմէնէն սահիհիլքէլէրի պիրիսի տիր :

Չօծուգ պիրաղ քէնտիսինի թանըր
օլտուգտան սօնրա տաթի, տըգգաթ
էտիլէճէք միւհիմմ նօգթալար շուն-
լար տըր :

1. Պիր խուսուս վէ մէճպուրիէթ-
տէն տօլահը վէրիլմէեէճէք պիր շէյի
վատ էտիպտէ ալտաթմամագ, գիրա
պունուր իլէ չօծուգա ալտատըճըլըդ
էօյրէտիլմիշ օլուր. վէ պու եօլտա
ալտանմասըյլա անտէն սօնրա վալի-
տէյնինին տիկէր միւֆիտ, վէ սահիհ
սէօղլէրինէտէ ինանմամագ եօլունու
թուլթուպ, վէ կէթաիքճէ պու մէղ-
մուլ հալ ումուլաշմագտա պու-
լունուր :

2. Գաթան վէ գալիէնէն եալան
լազըրտը էթմէմէք, վէ օլանա եօգ,
վէ եօղա վար տէմէմէք, գիրա պիր
տէֆա չօծուգ պէօյլէ պիր շէյին ատէթ
օլտուզունու տէրք էթմէսին . . . օն-
տան սօնրա վալիտէյնին սաթաղըն-

տան պնդեցե՛ք զիեառէ փահա իւէ կէրի ալմատա օլաճագլարը թապիւի տիր:

3. Ֆէնա թատպիր, վէ քիւֆիւր կիպի մուգաիրի էտէպ սէօղէր, վէ հըրո ու հէյպէթ, վէ իփտփը ինսանիէթ հալէր վազը օւմումը տըր, զիրա պունլար օ միտիւու իւէթի սորիատան տըր քի, չօճուգլարըն թէյ-միլ գանլնա եանըլըպ, ինսանըլընը հայվանըլը գատար թէպտիւէ պաիս օլա պիլիր:

4. Միւրատ օլունան շէյի եափաւըմադ, եախօտ եախմաւը միւղիրը օլան շէյլէրտէն ֆարիզ գըլմագ իւզըէ, նէշէ միւլաեիմ, վէ ազլ ու մանթըգա մուվաֆըգ եօլար վար իքէն, անյէրի պէր թարաֆ էտէրէք, ճիւն, քէրի, գարա գօնճոյոս (¹) եախօտ տահա սաիր թապիրլէր, վէ աճալ աճաիպ գընաֆէթլէրէ կիրմէլէր իւէ չօճուգու գօրգութմամալը տըր. զիրա պու միսիլու շէյլէր գուվլէյի թէխայեիւլիյէնի պօղտուգտան պաշգա, պիր թագըմտա ֆասիտ իթիգատլարա թէմէլ գօնուլմուշ օլուր քի, ումուճ մազարաթը էօմիւն նիհանէթինէ սիւրէճէյի, վէ չօգլարընըն իսէ, գօրգազլըգ բէյաա էտէրէք, օ եիւզաէն էնվաի իսաթալըգլարա, վէրէմէ վէ նիհանէթ էօլիւմէ գատար եօլ ալաճագլարը հիւլըմ թահթընտա տըր:

5. Չօճուգլարըն սէօղ տիյնէմէսի, վէ պիր շէյէ իսկեաթը, նէ գօրգութմա իլէ, նէ տանագ վուրմա իլէ, վէ նէ տէ հալինէ պուրագմա իլէ գապիլ

(¹) Գայսէրիյէնին խօրթազ, եախօտ գարիք գազան պուրնու պիլ. տէեու օլան թապիրլէրի տէ, չօճուգլարը հէյպէթլի սիւրէթտէ գօրգութմագ իչուն տուր:

վէ միւլէին օլա պիլիր ... վէ նէ տա-
իսի պու թէտպիրլէր էաիպ ու թէր-
պիյէեէ քառփիլ տիր:

Լարին միւ էթթէսիւֆ սէօյլէրիզ քի, վախտէյիլն չօգլարը, շու իւշ ճի-
հէթտէն պիրթիլնի թէճվիզ էթմէք տէ տիր. չօնգի պազիէրի հիատէթ-
միլտըլը. վէ եիւքէք տարըլը էլա-
մէթի օ մոդ իւղէ, չօճուգ պիր շէյ իսթէմէտէ, եախօտ եափմատա պիր-
տէն եիւֆիւնէ աթըլարագ, վէ օ շէյին մաղարաթընը աննաթմաեարագ,
իսթէմէմէտի վէ եախօտ եափմամաւը իչուն պիր ափանալը թօգաթ, եա տէ
ինքիսար վէ քիւֆիւր իւէ գարըշըգ պիր ազար չալարլար:

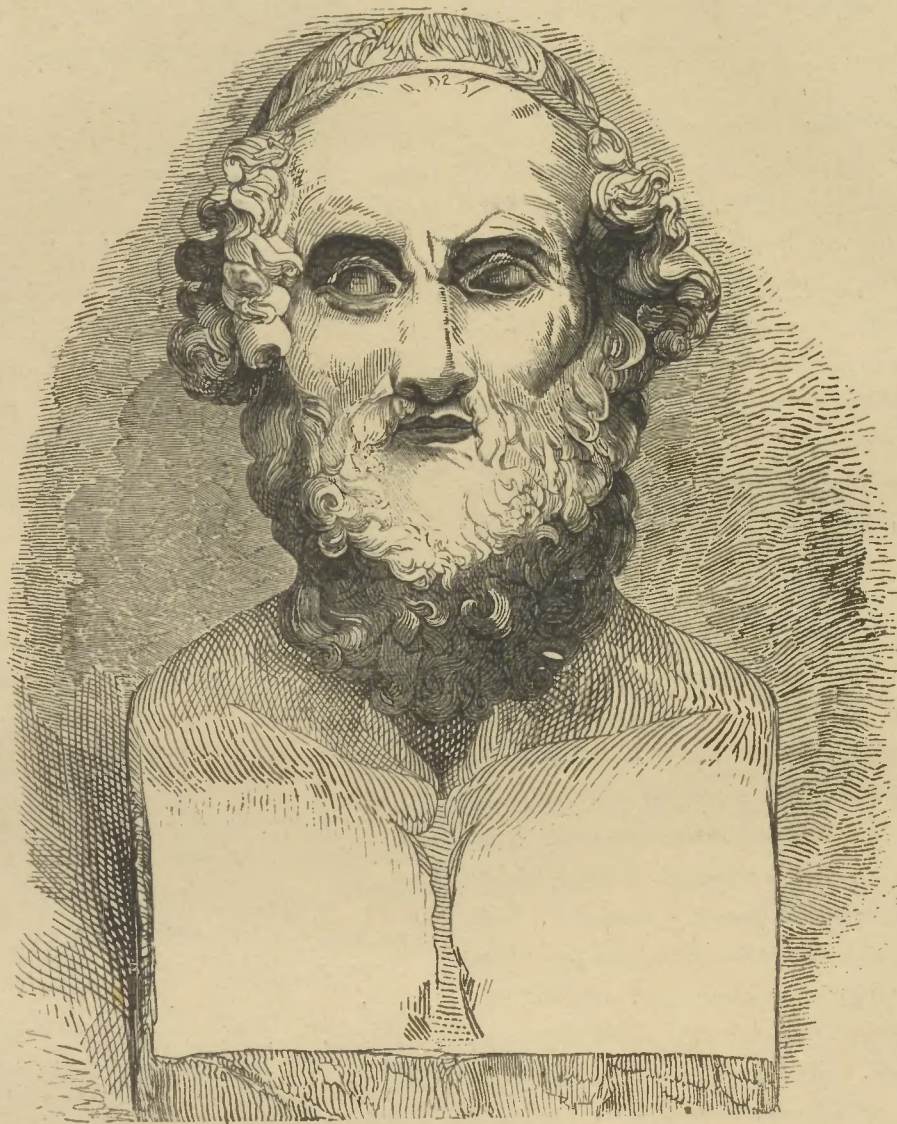
(Մարգարի սօնրա)

Հ Ո Մ Ե Ր Ո Ս

Հոմերոս Եդիա մարգարէնին գէմանընտա, եանի Գրիտոստոան 934 սէնէ էվվէլ Եունանիսթանտա իսմի շուեու պուլմուշ մէշահիրի շուարատան պիրիսի օլուպ, նատիր իւլէմալ շիրլէրի, վէ խուսուսիլէ Եդիոնակիան (¹) վէ Ոդիսակիան (²) նամըյլա օլան պի նաղիր գատիտէլէրի սէպէպիլլէ, պիւթիւն Եունանիսթանըն պաիսի շէրէֆի օլմուշ, վէ քէնտի գէմանընա գատար սանիսի զուհուր էթմէտիյի կիպի, պու անէ տէկին տաիսի էսէրլէրինին գատար ու գըյմէթի էրպապը գալէմ ինտինտէ պագը գալմըշ տըր:

(¹) Մէշուր Տրոյանըն Եունանիլը թա-
րաֆընտան օն սէնէ մուհասէրէ օլունա-
րագ ֆէթհ էտիլմէսինէ տաիր տիր:

(²) Տէլէմաքըն բէտէրի Ոդիսակիան
բույի տէրեատա թուլ միւտաթ սէր սէ-
րի կէզտիյի հագըլտա տըր:

ՀՈՄԵՐՈՍՈՒՆ ՍԱՆԷՄԻ

Փագաթ ինսան գրամբնն հասե-
տինաէ ինսաֆ տէնիլէն շէյին էսէրի
պիլէ օլմատըղընտան, Հոմերոսուն
հալը հաեաթընտա տէրքեսար օլան
էհլիսէթ վէ գապիլիսէթինի, պինլէր-
ճէ չօգսունանլար օլտուղու եէթիշմէ-
միշ տիր կիպի, պատէլ վէֆաթ զիբ-
րինի տաիմի գըլաճագ նէչէ շիրլէ-
րինի, վէ պիւթին էօմրինտէ, ալէլ

խուսուս ախիրէն կէօղէրինին ամա
օլմուշ օլտուղու հալտէ, թանգիմ էթ-
միշ օլտուղու միւսպէթ պուլունան
կէօնակէօն ասարը քեարկիւղարի-
լէրինի մահվ էթմէք էմէլիլէ, շու-
նա պունա, վէ պաշլըճա Երող-
տոսա մալ էտէնլէր օլմուշ տուր:

Պու հասէա ինսաֆսըղլըղը օ տէ-
րէճէլէրէ վասըլ օլմուշ իտի քի, «թա-

ընդհանրապես հերքելի չէճաաթըն Հէրակ-
լէսէ աթֆ էտիլմէսի պիր առէթ
հիւքմիւնէ կիրմիշ օլտուղու միսիլու ,
հէր նէվի մէշուր շիրիլէր , գասիտէ-
լէր , վէ գօմէսիա եախօա թըրաճէսիա
թէէլիֆլէրի , հէր քիմլէր մալի օլուր
իսէ օլտուն , շէրէֆլէնաիրիլմէ.քիւզրէ
Հոմերոս նամընա գայտ օլունմուշ , վէ
Հոմերոս զաթէն ամա տէմէք օլուպ ,
պէօլլէ պիր իսիմ մէսէլ եօլունտա
ույտուրուլմուշ տուր , զիրա պու ի-
սիմտէ զաթէն պիր շաիր օլտուղու-
նուն աւլ ու էսասը պիլէ եօգ տուր »
տէնէն տէ պուլունտու :

Լաքին Մարգիսէս (¹) նամընա օլան ,
վէ Եունանիսթանտա , վէ հէման օ
կիւնէ գատար պիւթիւն ճիհանտա
էմալի օլմաերպ , իւք տէֆա օլարագ
թանդիմ էտիլմիշ օլտուղու մէշուր
պուլունան գօմէսիանըն , Հոմերոսուն
էսէրի պուլունտուղու , Արիստոտէլին
թաստիգի թահթընտա , վէ Եդիոնա-
կան վէ Ոդիսսէական նամընտա օլան
մանղում թէէլիֆլէրինն իսէ , քէնտի
մալի օլտուղու , տէլաիլի գավիլէ իլէ
հիւվէյտա տըր : Չունքի զիքր օլունան
թէէլիֆաթը , օ կիւնիւն հիւքմիւնէ
Եունանիսթանտա մէվճուտ պուլունան
իլթիլաֆը էֆքեարը թէմամիլլէ թա-
հիհ էտէրէք , Եունանիլէրին Ոդիսսէա-
կան (²) թէմիսէ օլունան օեունլա-
ընտան , վէ Աւնիիկսիոնէան տէնիլէն

(¹) Թէվէլլիւտ պահաընտա իսմի զիքր
օլունտուղու իւզրէ տուլկուտուլուգտա ,
վէ ահմագըրգտա մէշուր պիր հիւքիւմ-
տար օլուպ , փէք կէճ վէ վագըթսըպ պիր
սըրատա Տրոյա մուհարէպէսինէ եարտը-
մա կէթմիշ իտի :

(²) Իշպու օեուն վէ իճթիմա իշուն ի-
լէրիտէ խուսուսի պահա օլտուղունտան
պուրատա իլգահաթ վէրիլմէտի :

Իճթիմալարընտան չօգ զիատէ սէմէ-
րէյի միւֆէտէսինի կէօթէրմիշ , վէ
միւնտէրիճաթ ու մաալլէրի իսէ , ա-
տէթա պիր մէզհէպ հիւքմիւ ալա-
րագ , իգթիլաարնճա իֆայը մուամէ-
լէ զըմնընտա պիւթիւն Եունանիլէրէ
պիր մէճպուրիսէթի մանէվիլլէ իթա
էթմիշ իտի :

Հոմերոսուն ախիլէն քիւլլիւ էսէ-
րինին մահլինէ գալղըշանլարտան պի-
րինճիսի , պէա զէպանլըգտա մէշուր ,
վէ սանըրսըն քի տիւնեաեա հիճվ ու
իսթիհա իշուն տօղմուշ տուր կիպի
օլտուղու , թէրճէմէյի հալ վէ թարի-
իլինտէ մէսթուր պուլունան Տիմոն օլ-
մուշ տուր :

Պու զաթ Եունանիսթանտա առէ-
թա պիր եուրուճագ մագամընտա
թէօրէեիպ , քիմնէեի չէքմէլ , սէվ-
մէլ , վէ հիւսնիւ թաապիր եախօա
իտարէյի լիսաննէ օլտուղուն պիլմէլ ,
հէր աղզընը աշըշտա ճընկըլար սըշ-
րատըճը պիր քիմնէ օլտուղու , վէ
հաթթա պիր կիւն քէնտիսինտէն « Նէ
աճաիպ տիր քի , ալէմտէ հիշ պիր
քիմնէեի իսթէմէլ իքէն , քիւշիւք Աղ-
կիրիադէսի զիեատէճէ սէվիեօրսուն »
տէեու սիւալ էտէն օլտուղունտա ,
« Չունքի պու առէմին Եունանիսթա-
նըն սէպէպի նէքպէթի օլաճաղընա
էն պիւեիւք իւմիտ , վէ ճէսարէթիմ
վար տըր » ճէվապընը վէրմիշ պու-
լունտուղու հէր քէսէ մաալիւմ օլտու-
ղունտան , իշարաթ վէ իֆատաթը
քիւլլիլէսի զաթան էհէմմիսէթ պուլ-
մամըլ բար :

Իմոի Հագգ թէալա հագրէթլէրի-
նին լութֆ ու իհսանը , պիհատտ վէ
պիւսան օլտուղու հալտէ , ամալը-
ղըն , պու լութֆտան մահրումիսէթ

իճապ էթտիրիր պիր հալ օլմանաճա-
ղը տա վազիհ պուլունտուղունտան, վե
Հոմերոսուն սոնրատան ամա օլմուշ
օլտուղունա նիսպէթլէ, Յէլէթին
պէշինճի նիւսիէսինին 73 իւնճիւ սա-
հիֆէսինտէ զիբրի կէշէն, վե սըրասը
կէլաիբտէ թէրճիւմէյի հալլիլէ պե-
րապէր պազի ասարընըն տէրճի սահի-
ֆէ էտիլէճէյի վատ էտիլէն, Սուսալը
կէզիւրեան տըրասէթլու թագէսս
պատուելինին, ալթը պլըգ իքէն
կէօղտէն մահրում օլուպ տա, իւմէ
օլան հէվվէս վե զայրէթի սէմէրէսի
օլմագ իւղրէ, գուվվէյի միւֆէքքէ-
րէսինին թէվսիլ էթմիշ օլտուղու տէ-
րէճէ, վե էրմէնիճէ ֆարսիճէ վե ֆը-
րանսըզճա օլարագ թահսիլ էթտիլի
էլսինէյի միւսթ էլիֆէ, պիր լահզէճիք
նազարը իթինաիտ ալընըր իսէ, Հոմե-
րոսուն աստէմի վիճուտի, վե թէէլի-
ֆաթը տէնիլէն շէրիլէլին աստէմի
սըհհէթի հագղընտա սէօյլէնէն սէօղ-
լէլին, պիւթիւն պիւթիւն էսէրի սէ-
մէրէյի հասէա օլտուղունտա շէք ու
շիւպհէ գալըր մը:

28 16 սէնէլիք ամա Հոմերոսա շիւ-
տիտէ ինսնմագ կէթիլէմէնէնլէր, վե
օնա ալթ ֆէտիլէն թէէլիֆաթը իհթիւ-
մալըզ կէօրէնլէր վար իսէ, պուեուր-
սունլար պուրոտա պու կիւնքի կիւն
հասթտա օլան, վե պէր պէնանը
պալէտ ալթը պլըգ իքէն ամա օլմուշ
պուլունան, պիր զաթը ալի գատիլին
էսէրի պէրկիւղիտէսինէ նազար գըլ-
սընլար:

Պիզտէն չօղլարը, վե ալէլիսուսուս
մուսաիլէյհին վաթանտալարը, թէէ-
սիւֆ էտէրիլ քի, պու զաթա մալիք
օլմուշ օլտուղլարը հալտէ, Եզովրոսուն
թալուղունուն ինճու թանէսի պուլ-

մասը թարղընտա պուլունմագտա,
վե պու շէյին տէրէճէյի էհէմիլէթի-
նի աննամամագտա տըրլար. . . պիլ
պու զաթըն Պիլ Եիլիֆ էհէմիլէթի
օլտուղունու պիր չիֆթ սէօղ իլէ պի-
թիլէ պիլիլիլ, Եանի աշալըմ թա-
րիլէլի, տէր խաթըր էտէլիմ ալթա-
լարըմըզտան տուլտուղունուլ ըիվա-
նէթլէլի, վե սայըշտըրալըմ միւտտէ-
թի էօմիլմիւղտէ կէօրալիլմիւղ վե
իշիթ ալիլմիւղ ալիլէլի, պուսուն կի-
պի միլիօնլարճա ամալար կէլմիշ կէշ-
միշ իքէն, միլիլմիւղտէ պիր թանէ
տահա պէօյլէսի տուլլուլմուշ վե տէ
կէօրիլմիւղ միւ տիւր, տէմէք տիր
քի, պէօյլէ պիր պինապիր զաթըն,
գատր ու գըլմէթիտէ ինտէլ մէարիֆ-
շինասան, վե պէյն էլ ինսան պինապիր
օլմագ ընաղըմ կէլէճէյի կիւնէշ կիպի
օլան տահիլիլէրտէն պիրիսի տիր:

Մուսաիլէյհին էսէրի լաթիֆլէլին-
տէն պիրիսի տալի, ֆըրանսըզճատան
կիւղէլ սիւրէթտէ էրմէնիճէնէ թէր-
ճիւմէ էթմիշ օլտուղու ԱՌԱԿՔ Ֆէ-
նէլիլին նամ լիթապ օլուպ, հէմէհ-
րիմիլտէն Մեծ. Յովհաննէս էֆէնտի
իւլի շէննըն հիմիլէթ վե հալիլէթիլ-
լէ պու տէֆա լաթալ լաթիլիլալ, մէն-
ֆատթըր մուսաիլէյհ Պատուելի էտէ տիր
օլմագ իւղրէ 10 ար զուրուշ շաֆիլուլթ
օլունմագտա տըր: Միլլէթ օլան խու-
սուսիլլէ 10 զուրուշ լիթապընա գուտ-
րէթի պուլունան զէվաթ, պիրէր նիւ-
տէ ալըպտա, պալի պու գատար պիր
շէյ իլէ մուսաիլէյհի լիշիլիլ էթմէք-
լիլի տիւշիւնմէզ վե մէրամ էթմէզ ի-
սէ, պիլիմտէ թէէսիլֆիւ գաթ պէ
գաթ արթըրմագտան, վե անճագ
պու գատար Եաղմագտան պաշգա է-
լիմիլտէն պիր շէյ կէլիլէլ:

Իշիթ մուսաիլէյհին ասարընտան
պիրիսի զիրտէ վաղ, վե Երպապը
միլթալէանըն նազարը տըգղաթընա
իրտէ վե իպրաղ օլունտու:

ԺՐՈՒԹԻՒՆ ՆԻ ՀԵՂԳԱՆՔ

Ա.

ԽՐԱԽՈՅՍ Ի ՎԱՍՏԱԿ

Ամենայն ուր որ յիս է եւ ոչ բերէ պտուղ,
կտրէ զնա (Հայր իմ), եւ ամենայն որ
բերէ պտուղ, սրբէ զնա, զի առաւել
պտղաբեր լինիցի:

(Սահ. Յովհ. ԺԵ.)

Տունկ՝ որ տնկեալ ի դրախտ ուրեք կամ յայգւոջ,
Ըստ տնկողին ըղձից պրտուղ բերէ ոչ,
Այլ ըզկողերսն ամբարձուղէշս երկայնէ,
Եւ զիւր ստուար ծաւալ եւ եւ ընդլայնէ,
Քանզի ընդ վայր բերրի երկրին կայ խափան,
Յիւրոյ անպէտ մարմնոյն եւ եւս ի դարման,
Ոչ այլ իմիք գայ նա ի պէտս այլ հրրոյ,
Կամ ընդ բեռամբ՝ յարկաց ընկճեալ գրտելոյ,
Որդունք կամ հուր լուծանեն զայն ի մոխիր,
Անգործ կենաց նորա կարգեալք վրէժխնդիր:

Իսկ որ արդիւնս բարեաց պտղոց տան առատ,
Ի կշտամբանս սմուլ տնկոցն ապիրատ,
Անշունչք՝ անբանք բանաւորաց տանին սպաս,
Ի հահ կշռեալ քաղցրիկ պրտուղ քաջահաս,
Վաստակաբեկ ժիր մըշակին ճգանց ի վարձ,
Կողերքք իւրեանց քաղցրիկ պրտղովք բեռնաբարձ,
Իբր ի պատիւ նորա յերկիր խոնարհին
Առ անուշեղ ըզնոսա կեանս ղառնագին.
Մշակն ընդ այս տրիտուր բարեաց խնդամիտ
Իբր զմանկամբք փարեալ զնովաւ ի ժմիտ,
Լընու զնոսա իւր խնամովք հայրենի,
Քանզի չ'եղեն նոքա 'ստ այլոցրն սակի,
Այլ ըստ անդուլ ճգանց նորա եւ ինքեանք,
Քաջաբեղունք եղեն եւ ոչ անպիտանք:

Տունկ ի Դրախտին Տեառն Աստուծոյ եւս եւ դու,
Ու ամենայն մարդ որ ի նմանէ զկեալն առնու,
Ինձ զի այլով չունիմ ազգիս կալ յօճան,
Տուաւ յերկնից բարեյորդոր խօսիլ բան,
Եւ քեզ, ընչեղ դու մեծատուն, ոչ յայլ ինչ
Տուան բարիք, քան յազգիդ կալ յանձանձիչ:

Ամենայն մարդ, զոր Տէր հաստեաց բարեբաստ,
Կարգեալ եղաւ նա յընկերին իւր ի նպատտ,
Այս ոք ուժով հաստատեցաւ քաջարի,

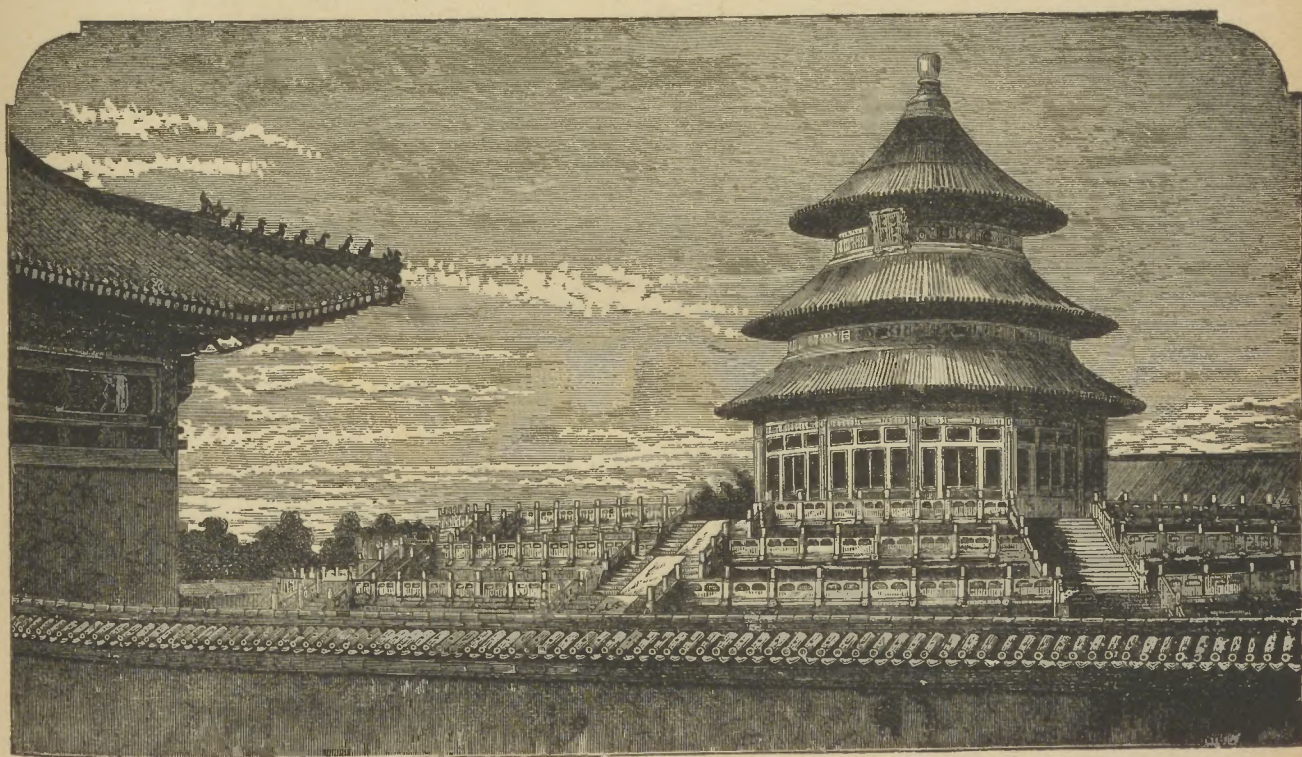
Առ զայն զընել յընկերին իւր ի բարի,
 Այն ոք յիմաստ մտաց զըտաւ ակադճուն,
 Զի զայն տացէ ում բախտն զնա ետ նըկուն:
 Եթէ արփից ու արևու չէր լոյս կենաց,
 Յի՛նչ պէտքս զայր սին մեծութիւն իրանանց:
 Մարդ՝ որ յանձինն դիւրութիւն եւեթ կեայ,
 Եւ որ յանձին լոկոյ ի սպաս կազմեալ կայ,
 Նա զոգի իւր սընուցանել ոչ կարէ,
 Այլ իւր մարմին զազիր որդանց պարարէ:
 Տես ինձ, զերկաթ՝ որ թէպէտս կարծրակուռ,
 Թէև կարի զըտանիցի քաջամուր,
 Բայց և ըզնա դատարկասուն անգործ կեանք
 Մաշեալ փրտեն ի չարաթոյն ժանտ ի ժանգ.
 Այլ մինչ ի գործ վարեալ մարդկան զայ ի պէտս,
 Ճանաչագեղ փայլ է զոգցես բերկրաւէտս:
 Անգործութիւն քաջ ի ճահ զայ ոչընչի,
 Յանգործութիւն լուծեալ մարդոյ կորնչի:
 Զանգործ կենաց ըզնեա զընան յար կորանք,
 Անգործութեամբ վատնին կորով, ոյժ և կեանք:
 Ըզվաստակոց. որդի մարդոյ, հար դու բուռն,
 Զի ի վաստակ ևեթ մըտեր ընդ կենաց դուռն:
 Որ ի գործոց ձեռնթափ կայ, անվաստակ
 Լիցի, թէպէտ մարդ իցէ նա թէ հրեշտակ,
 Մարմին մեռեալ քանզի այլ ևս չիք իւր գործ,
 Ի նեխ լուծեալ զանգործ մարդոյ տայ մեզ փորձ:
 Զէ ինչ ասել, « Գիտեմ թէ յոյժ օգտեն գործք, »
 Զի զայն երբեմն ասեն և ծոյլք եւ անգործք,
 Ու արդեամբք իւրեանց ժխտեն զսնուտ իւրեանց բան
 Ու ամենեցուն նըշաւակի յառաջ կան:
 Գործք յԱրարչէն ի պահ կենաց տուան մեզ,
 Զայդոր մըրջիմըն հաւաստիս տացէ քեզ:
 Գործք անուշեն ցանգ ըզմեր քիմս և լեզու,
 Զայդ յանդիման ընծայեսցէ քեզ մեղու,
 Գործք մեզ փառաց 'ւ երանութեան կարապետ,
 Եթէ անխոնջ ճգամք պընդիմք զիւրեանց հետ:
 Գործոց մեծ պէտք են մեզ զարդիս քան բանից,
 Բանք յօգուտ են, յորժամ առիթք են ջանից:
 Պայման կենաց եղաւ մարդոյ աշխատիլ.
 Որ չը ջանայն, նըմա և կեալ չէ վայել:

ՉԻՆԼԻԼԵՐ

Sofnagուննու նխախեսկն տալաւ (սա. 144)

Յէվմի մէզպուրտէ, իճրա օլու-
նան զիյնէթ վէ իհթիլամ, վէ հիսապ-
սըզ իզտիհամ արասընտա իմբէ-
րաթօր ըննճպէր ըուպասը կէեինիպ,

լարըն իրթիֆաի միւսաւաթ իւզրէ, վէ
հէման քեաֆիէսի տախի պիր չըրփը
իւզէրինէ օլտուղունտան, վէ զօգադ-
լարը տախի իսթիգամէթ իւզրէ պու-
լունտուղունտան, խանէլէր եէք տի-
կէրինտէն թէֆրիդ օլունամազ պիր
հալտէ իսէ տէ, քիրէմիթլէրինին հէր
պիրիսի պիր պէտրէնկ պօեա իլէ պօ-
եանմըլ օլտուղու, վէ պազիլէրինտէ

ՉԻՆԻՆ ԷՆ ՄԷՇՇՈՒՐ ՓՈԻԹԽԱՆԷՍԻ

վէ էլինէ կիւմիւշտէն մաամուլ պիր
պէշ ալարագ պիր մըգտար եէրի սիւ-
րէր, վէ պունունլա միւքին իմարը,
վէ սէրվէթ ու թիճարէթի չիֆթճիլիք
իլէ օլա պիլէճէլինի, վէ նազարը իմ-
բէրաթօրիտէ օլան չիֆթճիլիլին տէ-
րէճէյի էհէմիլիսէթինի ալէմէ կէօս-
թէրմէք իսթէր:

Փէքլինտէ ումումա ախտ օլան պինա-

սէյրկեահլար պուլունտուղու ճիհէթ-
լէ, գապիլի թէֆրիդ օլա պիլմէքտէ,
վէ խարիճլէրի տախի եալտըլը վէ
եալտըզըզ նազալար վէ պօեալար
իլէ միւզէյեհէն օլարագ հէր պիրիսի
պիր ըննկտէ տիր:

Շէհրի մէզպուրտա էն զիեատէ
նազարը հայրէթի ճալիպ օլան խու-
սուս, տիւլան եօլլարընտա օլան եօլ-

ճուլար իլէ իղտիհամըն հալի տիր, վէ պիր էճնէպինին եէք նաղարտա պագըլը, վէ օլան կիւրիւտիւնին գուլաղա տօգուռուշու պէհէմէհալ ինսանա մահէր կիւնիւնիւ անտըրըր:

Նիշուն քի զիքր օլունան տիվան եօլլարը իւշ գըսմա պէօլիւնիւպ, իքի եանընտան եաեա եօլճուլար, վէ օրթասընտան աթլար, արապալար, սէթեալար, վէ մանէթլէրինտէ շէմսիյէլէրինի, վէ սանճագլարընը թուլթան էթպաալարը իլէ փաշալար, տիւյիւն վէ էօլիւեէ մախսուս օլան գալապալըգլար կէշէրլէր, վէ իղտիհամըն օ տէրէճէ արգասը քէսիւմէղ քի, պիր թագըմ թաթար զապիթլէրի էլլէրինտէ սօփա օլտուղու հալտէ, պիր գարար եօլ աշմագ վաղիֆէսիյլէ միւքէլլէֆ տիրլէր:

Կէլէլիմ, մէգըիւր ճատտէլէրին իքի թարաֆընտա էնվաի մալլէր վէ շէլիթ շէյլէր, ալթունտան, կիւմիւշտէն վէ իվէքտէն օլարագ նատիտէ իմալաթը մահալլիյէլէր իլէ թէգեին օլունմուշ տիւքըեանլար վէ մաղաղալար պուլունուպ, պունլարըն քեաֆֆէսի իւզէրինտէ տախի, էթրաֆը ճանֆէս գապլը, վէ հէր պիրիսինտէ սահիպինին իխթիեարինէ մախսուս սանճագասըլը սէրլէվհալար վար տըր:

Պու իքի եան զօգագլարտա միւշթէրիլէրտէն վէ եօլճուլարտան պաշգա, հիսապսըղ տա աեագտա սաթըլըլար, վէ փաղարլըգ գալուշտուլուճու սըմաարլար պուլունուր:

Պու սաթըլըլարըն մալլէրինի էօեհէրէք պաղըրմալարը, պէրպէրլէրին վիրա գաիշ չաղըրտաթմալարը, պագի միւշթէրի վէ սաթըլըլարըն գալկալարը, տիլէնճիլէրին պիւլէնտ ա-

վաղլա օգուռալարը, ֆալճըլարըն վէ սէրիլիճիլէրին պաթաճըլարըն միւշթէրի չաղըրմալարը, աթլարըն ալապալարըն գալտըրմալարը չաթըրտաթմալարը սէսլէրինին պիր պիրինէ գարըշմապլա չըգան վէրլէլէ, գուլաղլարը թուլթամագ. վէ ինսանահէյպէթ պաղըլլամամագ միւմքին տէյիլ տիր: Էն զիեատէնաղարը տէհշէթ, վէ իւրքիւնտիւեիւ ճալիպ օլան տտէթլէրի, պու գատար իղտիհամա վէ հէր պիրիսի պիր շէյ իլէ մէշղուլ օլմագտա պուլունան միւլթէլիֆ ագվամա զանն էտէրսին քի, հէր տաղըգա էօլիւմիլէրինի տէր խաթըր էթտիրմէք էմէլիլէ կիպի, եէր եէրտէ էօլիւ թափուր ու սաթմալարը տըր:

Շէհրի մէղպուլուն հէր պիր զօգագլարընը իքի պաշընտա տա գափուլարը օլուպ, կէճէլէրի գափանմագ վէ տիկէր թարաֆլար իլէ իխթիլաթը էհալի գաթ օլունմագ ուսուլու պէլտէ իգթիղասընտան տըր:

Մա մաֆիհ հէր զօգաղըն եէտէքի պէքճիլէրի սապահլարա գատար տօլաշըր օլտուգլարընտան պաշգա, պէ հէր 10 էվ խալընըն պիրիսի, տիկէրլէրինին հիւքիւմէթճէ քէֆիլի, վէմահալլէնին մուհաֆըղ իխթիեարը տըր:

Փէքին Լօնտըրանը կէշինճէ տիւնեանըն էն ճէսիմ փայիթալթլարընտան պիրիսի տիր, վէ աթիգ ճօղրաֆիալարտա 3 միլիօնո եագըն էհալիյի մէսքինէ հիսապ օլունմագտա իսի իսէ տէ, շիմտիլէրտէ պու հիսապըն միւպալաղա օլտուղու մէրվի, վէ անճագ ումում 2ին էհալիսի 400 միլիօնա եագըն վէ մէմալիքի իսէ թէքմիլ էվրօպանա միւսալի տիր:

2ին մէմալիքինտէ միւճիլէ նէվին-

տէն օլարագ իբի շէյ վար սըր քի, ա-
գըլսարա հայրէթ կէթիրիր, պիրիսի
պահըր ահմէրաէն (գըրմըղը տէնիզ)
դարպ թարափընա սօղըու օլան, վէ
1250 միլ իմթիտաւընտա վէ 7տէն 8
մէթրօ իրթիֆաինտէ պուլունան սուր
տուր:

Իշպու սուր Քրիստոստան 245 սէ-
նէ ագտէմ, Մանչու թաթարլարտան
միւքին մուհաֆաղասը իշուն եափըլմըշ
աըր, վէ օ գատար էնի տիր քի, իւ-
զէրինտէն եան եանա իբի արապա
եախօտ 5—6 աթըլ կէշէ պիրիր:

Տիկէրի տախի ֆէքինաէն եանկցէնկ-
լեան ըրմաղընա աշըլմըշ օլան, վէ 650
միլ մէսաֆէ ուղունլուգտա պու-
լունան դանալ սըր: Իշպու դանալըն
միւթէմատիէն ամէլէ իշէմէք իւզրէ
700 սէնէտէ խիթամ պուլմուշ օլտու-
ղու մուգայեհտ տիր:

ԳԱՅՍԷՐԻՅԷՆԻՆ ԱԹԻԴ ԳՕՁԱՊԱՇԸԼԸԼԸ

Տօգուգուննու նիսիւհէսէն տկամ (սա. 159)

Խըրտէթքեար չարապա կէթտիքտէ,
չուպուգլարընըն սիքիւմիքտէ օլտուղու,
քուգքուգա սէտէրինտէն աննաշըլըս, տի-
կէր իըրմէթճի, աթէշէրինի վէրմէնէ
գօշտու: Պունլար չուպուգլարընը թէլ-
լէնտիրմէքտէ օլտուգլարը սըրատա. եէ-
նի չարապտան պիրէրտէ եուվարլաեըս,
էր էյիճէ եարէնլիյէ տալմըշ իտիլէր.
պիրտէն գափու չալընտը:

Աշաւըլար քի, պիր ազ էվէլ կէօնտէր-
միշ օլտուգլարը Սէյիս, մաեթինտէ
պօյնունու պօղաղընը պիր Աճէմ չալընա
սարմըշ, վէ պիւթիւն վիճուտի իլէ պիր
ճըլկավա քիւրքէ պիրիւնմիւշ, վէ թէ-
փէտէն թըրնաղա գատար գարլարա պէօ-
լէնմիշ պիր Տէր Տէր:

Մունաիլէյ հալլիտէ տիւզ դափաղընա
գատար չըգան, վէ ճիւզմէսի գօնճլարը
արասընտան իսէ փաշալարընա տօլան
գարլարը սիքիւ, վէ իւսթիւնիւ պաշընը
թէմիլլէտիքտէն սօնրա, չօրպաճըլարըն
օթուրտուղու օտաեա թէշրիֆ պուեուր-
տու:

Պուրատա օգունանլարըմըզը մէրագ-
տա պըրագմամագ իւզրէ, էվէլլա պուն-
լարըն քիմ օլտուղունու թաարիֆ իտէլիմ:

Վասֆ իթտիյիմիւ էվ, մէշհուր Եղիա
չօրպաճընըն խանէսի օլուպ, եանընտա
օթուրտան արգատաշը տախի, քէնտիսի-
նին մահրէմի էսրարը, վէ հէր իշ վէ
ճիհէթտէ Տէլէմագըն Մէնտօրու կիպի
ազըլ հօճալըզը իտէր հէմ էֆքեարը
Մէլքիսթ ախպար ըտը:

Պիրազ էվէլ հալլինի նագլ իթտիյիմիւ
Հայտուտ, կիւնիւն պիրիսինտէ պիր ազլիմ
ճինանէթտէ թութուլարագ, թօրուղա
վուրուլմուշ, վէ թահթընտա աղըրճա օ-
լուր իսէ գաթլ, պիր ազ խաֆիֆի տախի
ուզագ մէմլէքէթլէրէ նէֆ ու իճլա իտիլ-
մէք ճէգալարընտան, գուրթուլմասընա
չարէ վէ իւմիտ գալմամըշ պուլունտուղու
հալտէ, մունաիլէյ Եղիա չօրպաճը Միւս-
էլլիմէ հուլուլ իտէրէք, պիր թագրիպ
էօրիւնիւ գազանմըշ օլտուղունտան,
արթըզ պու չօրպաճընըն սլէնտէյի ա-
տըգատը օլուպ, հէր իշտէ վէ հէր եէր-
տէ ճանընը ուզըրունա գօմաճասընա խըտ-
մէթինտէ պուլունուր իտի:

Կէլլիմ Եղիա չօրպաճընա, վիճուտճա
օլան թաալիի ֆեհսեմալիյէ, իրի եարը
վէ հէյպէթլի հէյեթթինէ կէօրէ տէ, իւ-
զէրինտէ պիր զուրուր, վէ վագուր միւ-
շահէտէ էտիլիր, վէ մէսնէտինէ վագըֆ
օլմանանլար պիլէ, իւք կէօրիւշտէ մէմ-
լէքէթին էն սիւեիւք չօրպաճըլարընտան
պիրիսի օլտուղունա գարար վէրիր իտի:

Լաքին նէ ֆայտէ... ալէմտէ պու մի-
սիլու մէսնէտտարլար, վագիֆէյի մէէ-
մուրիեթլէրինի հիւսնիւ իֆա իթսլէր..
պու ատէմ ճէրպէզէսի, վէ օ կիւնիւն
հիւքմիւնճէ էմալլէրինէ ֆաիգ սիւրէթ-
տէ օլան սէրվէթ վէ տէպտէպէսի սէպէ-

պիլյէ, տէրտէսթ իտէ պիւտիյի միւլէթ
դօճա պաշըլըլընը, էֆքեարը միւզիրրէսի
իճրասընա այնը ֆուրսաթ, վէ տիւ տի-
զէ օթուրան մէրդուլ խօշապ սօփուտու-
ճուսու կիպի, տահա պիր չօգ տալգա-
վուզլարը, էլինէ ալեաթ իտէրէք, պէյն
էլ միւլէթ վէ մէմէքէթ չըգարմատըլը
ույղունսուզլուգ գալմազ ըտը:

Պիւթիւն կիւն տիւլունտիւլիւ, քէնտի
էմէլ ու էֆքեարընա գարչը կէլէն, վէ
հէր նէ սիւրէթլէ օլուր իտէ օլսուն իշ
պիլէն, վէ էյլիք իտէն, վէ իթմէտէ կէ-
չէն ատէմլէրէ, իսրազը խուսուլմէթ վէ
րիգապէթ իթմէք օլտուղունտան, վէ
չունքի Սլլահտան զօրգանլարըն, վէ
պէլքի հէր սընըֆ ինսանլարըն գալպինէ,
էլինտէն ֆէնալըգ կէլէմէէն, վէ տալի-
մա էյլիք եալմազ իսթէէն ատէմլէրի
վէգաէէ, վէ հիմաէէ իթմէք տուլիու-
սունտան զիւտաէ, զալիմլէրին գօրգու-
սու, վէ շէրլէրինտէն էմին օլմազ գու-
րունտուսու հիւքմ իտէր իտուլի թապիի
պուլունտուղունտան, պու չօրպաճընըն
տա ուղրունա կէչիպտէ լա վէլէվ տէէէ
պիլէն փէք ազ ըտը:

Վէ խուսուսա քի, օ գէմանլար վագըթ
միւլթէսնա, վէ պիր աաէմին դաթլ ու
իտալընա, նէֆինէ, հապսինէ, վէլ հա-
սըլ մալէն վէ նէֆսէն էզհէր ճիհէթ
մահվ վէ թէլէֆինէ, չօրպաճըլար թարա-
ֆընտան պիր իսնատ եա իֆթիրանըն, վէ
պիր նէվի ազվիաթ վէ իտտիանըն քեա-
ֆի վէ վաֆի օլմագսա պուլունտուղու-
տա էմալլէրիլէ հիւվէյտա օլուպ, մու-
մալիէյ հիւ Միւսէլիմի մէմէքէթէ ու-
պուտիէթ, վէ վագըթին Առաջնորդունա
մէնսուսիէթ քէսպ իտէրէք, հէր իքի
թարաֆըլը իճրայը մէրամա միւզթէտիր
օլմուշ, վէ Գայսէրիյէ իշինտէ էսքի գէ-
մանըն ճէհէնէմ իլահը Պըղըտոնքեարի
պիր հէէէթ իհրապ պիրլէ, ալէմին կէօ-
զիւնիւ կէրէյի կիպի գօրգուլմուշ իտի:

Վէ չունքի օ վագըթլար Առաջնորդլար
տալի միւլէթի պիր ուսուլու իսթիպատա
իւզրէ իտարէ իտէր, եանի եանըլըպ տա
բէրհիպինի եէնէնլէրտէն պէտ իլէ, չօր-

պաճըլար էմիլինէ հէր ճիհէթլէ գարչը
կէլէնլէր, քէյֆի մալա իսթէնիլէն վէր-
կիլէրի վագթ ու գէմանըյա իֆա իթ-
մէնէնլէր, չօրպաճըլարըն կէգիւնէ վու-
րուր րուպա կէնէնլէր, տիւլին իտէն-
լէր, վէ Երուսաղէմ ուխտաւորլարընա
իսթիգալլէ կիտէնլէր, վէ սաիրէ վէ սա-
իրէ իշուն, պուլլարըն պիր ինհասը իւզէ-
րինէ, միւրատ էթտիքլէրի իճրաեը տիրիլ
իթմէք սայընտա կէգէր օլտուղլարըն-
տան, վէ մուսալիէյ հիւ չօրպաճընըն
իսէ, Առաջնորդ ինտինտէ գալանմըլ օլ-
տուլու էմիլիէթ, տէրէճէյի քէմալտէ
պուլունտուղունտան, Առաջնորդ հազ-
րէթլէրինէ հէր նէ իշուն օլուր իսէ օլսուն
եազտըլը պիր արիլէ, իքի օլմագսըլըն
մաթլուսու հասըլ օլուր պիթէր իտի:

Իշթէ պու սէպէստէն տէրունի մէմէ-
քէթ վէ էթրաֆ գուրասընտա պուլու-
նան պիւսիւք քիւլիւք, վէ պայ ու կէ-
տա ճիւմլէսինին կէօլլէրի գուրտունու
զըլմագ, վէ հէր քէսի թահթը ճէնահը
էօրֆիւնէ ալմագ իւզրէ, գուլլանմատը-
լը թէպալի վէ պիլիմ, վէ եալմատըլը
մաթլուսվէ թագսիմ գալմազ ըտը:

Վէ տահասը վար, պու զաթը շէրիֆ,
իճրայը գուլմ ու իթիսաֆ զըմընտա,
լանէթ սուհուլէթլի պիր ֆուրսաթ տա-
հա թասնի էյլէմիշ իտի շէյլէ քի, Ա-
ռաջնորդուն իգամէթ էթտիյի վանք,
չէհիլէ իւշ սաաթ պատ մէսաֆէտէ օ-
լուպ, վէ հէր խուսուս իշուն արիլէ եազ-
մագ, վէ մախսուս ատէմ եօլլամագ
մէճպուրիէթինտէն իսալի օլմագ իշուն,
Առաջնորդ հազրէթլէրինտէն տալմա զիր
ու պալեասըթէմհիր օլունմուշ պէսթէ իլէ
պէնազ քեաղըտլար կէթիրթտիրիպ եա-
նընտա սագլար, վէ հինի հաճաթտա
միւլէթէ տաիր պիր շէյ զուհուր իտէր
իտէ, պալեասը մէմհուր քեաղըտլարըն
գիրինի, վէ հիւքիւմէթէ թագտիմ օլուն-
մագ իգթիպա իտէճէք պիր վուգուլաթ
չըգտըգտա տալի, գիրի թէմհիր օլուն-
մուշ քեաղըտըն պալեասընը, իսթէտիյի
կիպի տօլտուրուպ, լեազըմ կէլէն մա-
հալէ իսրա վէ իթա, վէ պու սիւրէթլէ
գալպինտէ մէրքիւզ օլան քին ու զարա-
զընը հէր շէյտէ, վէ մաթլուպու վէճհ
իւզրէ իճրա գըլար իտի:

(Գուսուրու պաշկմա)

Ֆ Օ Ս Ֆ Օ Ր

Գրըլարտա կէճէ վազթի եօլճուլուգ էտէնէր պու պահարմըզը միւթալէա էթմէտէ չիւպհէսիզ տէր խաթըր էտէճէքլէր տիր քի, չօգ տէֆա ժօսժօր էլամէթինտէն տօլաեը տիւչարը խէյֆ ու էնտիչէ օլան օլմուշ տուր:

Զիքր օլունան ժօսժօր չիւրիւք չէյ-

վէ ճէզր ու մէտինէտէ թապի պուլունտուղունա մէպնի էրմէնիճէ հոուրմոյի (') եախօտ մոյիհոուր տէնիւմիշ տիր:

Իլմի հիքմէթ տէլալէթիլէ զիքր օլունան էլամէթին էսասը մաալիւմ օլմաղտան ագտէմ փէք չօգ իթիգաթը պաթըլիյէեէ վէսիլէ օլմուշ, չօղլարընը գօրգութմուշ, վէ նէչէլէրինին տա-

լէրին թէաֆիւնիւնտէն, պաշլըճա քէմիքլէրտէն վէ ինսան եախօտ հայվան լաչէսինտէն վէ պաթագ եէրլէրտէն հասըլ օլարագ հավատա կէօրիւնմէքտէ, վէ եախօտ քիւրէք չէքիլմէսի, վէ վափօր չարիսը տէճնմէսի իլէ տէնիզտէ զուհուր էյլէմէքտէ պուլունան կիւզ տըր:

Մէզքիւր կիւզ թուլթուրուգ պիր հալտէ կէտէր կէլիւր օլտուղու կիպի, հավանըն վէ ըիւզիկեարըն օյնաեըչընա

խի չէչիթ էֆքիարլարա պահիպ օլմասընա պիր տէլիլ աատ գըլընմըշ

(') Թիւրքճէտէ իշպու ժօսժօր էլամէթին տէնիզ իւզէրինտէ կէօրիւնմէսինէ, Եունանիճէտէն ալընարագ եւագաւօզ, վէ դարատա զուհուրինէ Ֆարսի աքեշգեն եախօտ Արապի նուր քէլիլմէլէրի գուլլանըլմագտա իսէ տէ, հիչ պիրիսի իչէ թէմամիլէ մուվաֆըգ օլմաուղընտան, վէ ժօսժօր քէլիլմէսի իսէ, հէր քէսէ մալիւմ օլտուղունտան պու լուզէթի իսթիմալ էյլէսիք:

ըստը: Նիշուն քի մէղքիւր ժօսմօր ինսանըն սաչընա, աթըն եէլէսինէ վէ կէմիլէրին սերէնինէ գօշտուղու կիպի, էկէր իլէրիտէ իսէ ինսան գօշտուղու հաւանըն զօրլաթմասը վէ ըիւզիկեարլանմասը սէպկալիլէ օնուն տա գօշուպ կէթմէսի, եօգ քի արգատա իսէ ինսան եէօրիւյիւպ եախօա գօշտուղու, եարըլան վէ իղ աչըլմագտա պուլունան հաւաեա գաթըլմագլա օ տա պէրապէրճէ գօշուպ, վէ տուրունճա տուրարագ ինսանըն արգասընա տիւշիւեօր կիպի կէօրիւնմէսի, ազ տէհէթ վէրմէզ իտի:

Վէ հէփսինաէն զիւտտէ նազարը հայրէթի ճալիպ օլան ճիհէթի, կէմիլէրին սերէնինէ գօշուպ, վէ պիւրէր նուրտան էլմա կիպի էնիպ չըգմասը, վէ էթրաֆընը տօլաշմասը խուսուսու տուր քի, էվաիլտէ փէք չօգ կէմիլէրին, վէ հաթթա պաղիտէ թէքմիլ պիւր տօնանմանըն թաիֆէ վէ խալգընը տիւշարը էնտիշէ էթմիշ տիր:

Խուսուսիլէ իշպու ժօսմօր պիրբաւաւ կիպի էկէր տէնիլաէ ֆուրթուրնա տէվամ էթմէքտէ վէ էտէճէյի կէօրիւնմէքտէ իսէ, ըիւզիկեարըն ճէլպի իլէ կէմիլին էթրաֆընտա, եօգ քի ֆուրթուրնա վէ հալա թէսիլին օլմագտա իսէ, ըիւզիկեարըն ճէլպիլտէն գուրթուրարագ եօգարը տօղրու ֆըրլաեքպ սէրէն տիրէյինէ տըրմանմագտա պուլունուր:

Վէ չօգ քէրըն հալատա սաղըլտըղը կէօրիւնէրէք երլտըղ սաղըլեօր տէյի սէօյլէնիլէն ալաթմ տալի, եինէ պու ժօսմօր տուր. զիրա պիր երլտըղըն եէրինտէն օյնամուսը պիւլթիւն թապիաթը ալթ իւսթ էտէր օլտուղու շիմտիլէրտէ չօգլարա մապիւմ օլմուշ տուր:

Պալաատէրի ըէսիմաէ վէ աղաճարըն տիպինտէ երլտըղ կիպի կէօրիւլէն շալգ տալի, իշթէ մէղքիւր ժօսմօր օլուպ, պունուն պաշգա շէյէրէ համիլիլէ խէյֆ ու էնտիշէ, վէ իթիգատը պաթըլիլէնէ վէսիլէ էթմէնիլն գաթան եէրի եօգ տուր:

ՈՒՍՈՒԼՈՒ ՔԻԹԱՊԷԹԻ ԹԻՃԱՐԷԹ

Տօգուզունճու նիւսիսէսէն տիւլալ (սա 154)

Միւհէթին կիւն այ վէ սէնէտէն պաշգա թաապիլէ թահտիտի ճալգ մի տիր: Էօրֆ վէ ուսուլու պէլտէնէ կէօրէ թաապիլաթը միւլթէնէվիլա իլէ թահտիտի միւտտէթ էտիլէ պիլիւր, վէ ճիւսիլտէ, իֆայը տէյնի պիր եէվմ վէ վագթա հասր էթմէքտէն իպարէթ խոռոյի պէտիհի տիր: Շէօյլէ քի ագվալը միւլթէմէտտինէ ինտինտէ կիւն, մահ, վէ սէնէլաֆլարըլա, տէյնի միւտտէթի իֆասը թաեին օլունմագտա օլտուղու կիպի, Աշալը վէ Գապալ իշինտէ, վէ քէօյլիլ իլէ ալաղ ու իթա էտիլէն մահալէրտէ Գասըլ, Նըքըրէլիկ⁽¹⁾, զօգ գարըմը, սալար տօյիլ, զըրգըլ, ճէհրի, ֆիքրէ, սուսալ. աֆիսն, իքիֆ վէ խաւման վագթի կիպի, մահալաթըն վագթի հասըլարը, վէ պիր մէշուր բանաիրին գէմանը քիւշատը, վատէյի մուայէնէ մագամընտա իսթիմալ օլունուր, վէ չուգատար քի, եէվմէն թահտիտ օլունմագ կիպի օլմաեքպ, պէլտէնին ուսուլունա

(1) Զիրբ օլունան էեամը մապիւմին վատէյի մուայէնէ մագամընտա պուլունտուղու, Մէճէլլէյի ճէլիլէնին Քիթապ իլ պիւլիւնին իքի եիւզ զըրգ եէտինճի մատտէսինտէ, վէ պիր բօլիշա բանաիր մահալինտէ էտէնմէք իւզրէ քէշիտէ օլունուպ տա, հէնուզ վատէսի ինզըգա էթմէքիլին բանաիրին տաղըլմասը լեագըմ կէլիեօր իսէ, բօլիշանըն վատէսի բանաիր իսթմամընտան պիր կիւն էվիլ հուլուլ էթմիշ իթիպարըլա, պէտլինին միւլալէպէսի ճալգ օլտագըլ գանճնամէյի թիւարէթին տօգանընճը պէնտինտէ միւսուր տուր:

թէ վիճիգանսն սիր դաջ կիւն իւէրի կերիսինէ պաղըմեարագ արնըր վէրիւր, վէ վառէնին ինգըզսար պէեան օլունան խուսուսաթըն վազթը հուսուլ, վէ հուլուլինէ մուսլագ օլուր:

Ն Ե Վ Ի Ս Ա Ն Ի

Ս Է Ն Ե Տ Ա Յ Ը Ս Ի Ի Թ Ե Տ Ա Վ Ի Լ Է

Սէնէտաթը միւթէտավիլէնին միւնտէ-րիճաթը խուսուսաթընէրի նէ տիր:

Ասի սէնէտաթտա օլան միւնտէրիճաթը խուսուսիյէ, պունըր հազընտա տաթի թէմամիյէ ճարի օլտուգտան պաշգա, պիր տէ իսթիհագա վէ թէմէլ-լիւքիւ տէվր ու հէվալէ թարիգիյէ էօհ-տէյի արխէրէ գապիլի ինթիգալ օլմագ, վէ ատի սէնէտաթտա նիսպէթլէ գանօնէն միւմթազ պուլունմագ իւզրէ պէտէլինին սէնէտի իպրագ էտէն, եախօտ էմր ու հավալէ էտիլէն վաթա իֆա օլունաճաղը տէրճ վէ իմլա գըլընըր:

Սէնէտին տէվր ու հավալէեէ թապի օլմաըլլա նէ մուհասէնաթ հասըլ օլուր:

Տէվր ու հավալէեէ թապի օլան սէ-նէտաթըն պիրինճիսի բօլիչա օլուպ, գա-նօնէն միւմթազ օլան ճիհէթլէրի շունըր տըր: (էվիդա) գանօնամէյի հիւմսեու-նու թիճարէթին տօգսան իւշիւնճիւ պէնտի իճապընճա, մէտեուենուն բիզա-սընա թաալիգ էթմէքսիդին տէվր վէ հավալէեէ միւսալիտ տիր. (սաւիհէն) գա-նօնամէյի մէզպուրուն եիւզ օթուզուն-ճու պէնտի ահքեամընճա բօլիչայը չէքէն եախօտ գապուլ էտէն, եատէ ալպօգինօ թաապիր օլունուր իքինճի տէրէճէտէ պէտէլի բօլիչաեը էօտէմէսի սըբարըչ է-տիլմիլ օլան քիմնէլէրէ իֆասընըն ատէ-մի գապուլի եախօտ պատէլ գապուլ պէ-տէլինին ատէմի իֆասը իչուն բօրքսը քէշիտէ օլունուր, (սալիսէն) գանօնա-մէյի մէզպուրուն տօգսան եէտինճի պէն-տի իգթիգասընճա, բօլիչաեը քէշիտէ է-տէն իլէ ճհրսնքսալարն, եանի եէք տի-

կէրէ տէվր ու հավալէ էյլէեէնէրին ճիւղէսի, համիլ ինսինտէ սիր պիրինէ միւթէքէթիլ առտ էտիլի, (սալիսէն) գանօնամէյի մէզքիւրուն տօգսան սէ-քիլինճի պէնտի թէֆհիմինճէ, տէվր ու հավալէնին հինի իճրասընտա մուհիլ ի-լէյհտէն ալիւլ թաապիր օլունուր իհի-եաթէն սիր քէթիլ թալէպ օլունապիլի. (խաւիսէն) գանօնամէյի մէզքիւրուն եիւզ օն պէշինճի մատտէսի մանթ ուգուն-ճա բօլիչանըն պէտէլինի պիլգաթ թէէտի-եէ էտէն կիսի, պիթ թէվասսիւթ իֆա է-տէն տաթի, հէր պիր իսթիհագա նալ օլմուչ օլուր. (սալիսէն) բօլիչանըն հինի իյեատէսինտէ, զիքր օլունան նըզամա-մէնին եիւզ օթուզ եէտինճի, վէ եիւզ օթուզ սէքիլինճի մատտէլի միֆհու-մունճա, կիւզէշթէ, ագճէ թէֆհիվիլթիւ վէ կէրի պաշը իչուն, թանգիւմ օլունաճազ շըբրիս (') տէֆթէրի միւճէպինճէ, շըզամ-պիօ եանի կէրիսինէ բօլիչա չէքիլմէսի խուսուսէրինէ համիլ, քէսպի սէլահի-եէթ էթմիլ պուլունուր:

Սէնէտաթը միւթէտավիլէ գաջ նէվի օլարագ իսթիմալ գըլընըր:

Էվիլէճէ պէեան օլունտուզու վէճէլէ իւշ տիւրլիւ օլարագ ճարի օլուպ, պի-րիսի պէր պէեանը պալեա բօլիչա, տի-կէրի աշըգ պօնօ, վէ իւշիւնճիւսիւ էմրէ մուհարրէր սէնէտաթ տըր:

Բօլիչա կիսի տիկէր իքի նէվի սէնէտ տաթի իսթիեաղը գանօնի թահիթընտա մը տըր:

Էմրէ մուհարրէր օլան սէնէտաթըն տաթի բօլիչա մուամէլաթ, վէ իսթիեա-ղաթը գանօնիյէսինէ թապի պուլունտու-զու գանօնամէյի մէզպուրուն եիւզ գըրգ տէօրտիւնճիւ պէնտինտէ, վէ հիւք-միւ պէնտի մէզքիւրուն իսէ պօնօլար հազընտա տաթի ճարի օլտուզու, իւ-շիւնճիւ Տուսթուրուն եիւզ ալթմըչ եէ-տինճի սահիֆէսինտէ միսթուր օլան, պէնտի մէզքիւրէ միւթէֆէրի գէյլտէ մուհարրէր տիր:

(Գուսուրու պասհուս)

(') Իշպու սէֆթէրին իզահաթը իլէրիտէ կէօրիւ-լէճէք տիր:

15 ՄԱՅԻՍ 1882

Թապիաթըն բիւր խազնէսի իշթէ եինէ քիւշատ օլտու ,
Տօնանըպ մախուզու ալէմ բուի զէմին տիլշատ օլտու ,
Գօնուլտու լէվնի լաթաթէթ հայրէթպախշը նազարկեահա
Սանրթըն տիւնէա ճէննէթի իմա էտէր միրաթ օլտու :

Արամազդրն¹ Ուիմպոսուն թէրք էյլէեիպ ճէչէ իլան ,
Փըլօրանըն² բիշկեահընտա իճիրայը պիեաթ օլտու ,
Գամինէնին³ ալսերնա նամ Որփէոս⁴ տախի իլնազ
Օլմուշ իքէն⁵ , Ապողոնուն⁶ գօմանտասը միւրատ օլտու :

Պըրագըպ Աստղիկ⁷ մէզպահըն օլլու երոս⁸ տա Պափոսուն⁹ ,
Իճթիմատէ հուզուրլէրի աշգա պիր նազարաթ օլտու ,
Վուրուլուննա Պերեան¹⁰ մուզիզ Նասոն¹¹ օլտու թէրէննիւմսազ ,
Վէլլէլէյի նազմէյի տէմ բէհինի իֆրաթ օլտու :

Պու նիւմաիշ թապիեաթը հէր ճէ գաւտար էթսէ թալթիֆ ,
Ասհապը քէմալ ինտինտէ ֆանի իուրրէմտէն աւտ օլտու ,
«Եէր կէոյսանաէթսին թէմնիտ» տէեէն Դաւիթին նուլթու ,
Նէրէ կէթսէն հէր ճէ կէօրսէն շեւքրան իշուն միւթատ օլտու ,

¹ Իլահլար իլանը Դիոս. ² Չիչէքլէր իլահիյէսի. ³ Սափթ պահանտա եազըլան Մի-
նիմսինէնին տիկէր իսմի. ⁴ Եինէ օրտա եազըլան մէշուր բէմանքէշ. ⁵ Մուզիզ իլանը.
⁶ Ալնոգա իլահիյէսի բի , մէզպահը Դըպրըս տատաշնտա իտի. ⁷ Մէրգումէնին օլլու ,
պունու բէսամլար զանէթ կիւզէլ օլտուզու հալտէ իթի կէօզտէն ամա , վէ գանաթը պիր
չօնուզ եազարըլար , վէ ումուզունտա ալմուն օզ տօլու պիր թիրքէշ , էլինտէ եայ վէ մա-
շալա պուլունտուրըլար ըտը , զիրա պիլա ինժիխապ ամտըզը օլա բասմ կէլէն , տար-
պընտան գուրթուլամանարազ աշգ ու ալազանա միւպթէլա օլլու , վէ եանար թուրուշուր
իմիշ . զէպտնը նաստա ալէագա կէօզիւ բէօր տուր տէնիլմէսի , պունտան տօլանը օլա
կէրէթ տիր. ⁸ Ճէզիրէյի մէզպուրէտէ մէրգումա հասը էտիլէն պիր շէհիր տիր. ⁹ Եունա-
նիսմանտա սազէնտէ շուարալարա հասը էտիլէն պիր էօլքէա տըր. ¹⁰ Տահմա աշգ ու
ալէագա թէշվիլինէ մախսուս օլարագ շիր թէլլիֆիլէ մէշուր օլան Ովիդիոս Նասոն :